

Наталія О. Небаба¹, Олена І. Шнаревич²

ПОТОКОВО-ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті узагальнено підходи щодо встановлення закономірностей формування ресурсного забезпечення діяльності підприємства (виробничий, логістично-потоківий, потоково-процесний). При стратегічному плануванні розвитку підприємства запропоновано використовувати положення потоково-проектного підходу, в рамках якого формування ресурсного забезпечення стратегії розвитку розглядається через виокремлення, динамічне структурування, розподіл та перерозподіл сукупності стратегічних ресурсних потоків. Розкрито сутність явища стратегічного ресурсного потоку як цілісної сукупності економічно умовно-однорідних об'єктів (ресурсів), що визначається системно-динамічним характером упорядкування кількісних та якісних параметрів розподілу у просторі та часі відповідно до вимог забезпечення реалізації комплексу проектів розвитку підприємства.

Ключові слова: ресурси; стратегія; розвиток; ресурсне забезпечення; логістичне управління; потік; процес; ресурсозбереження.

Рис. 1. Літ. 10.

Наталья А. Небаба, Елена И. Шнаревич

ПОТОКОВО-ПРОЕКТНЫЙ ПОДХОД ПРИ ФОРМИРОВАНИИ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Обобщены подходы к установлению закономерностей формирования ресурсного обеспечения деятельности предприятия (производственный, логистически-поточный, поточно-процесный). При стратегическом планировании развития предприятия предложено использовать положения поточно-проектного подхода, в рамках которого формирование ресурсного обеспечения стратегии развития рассматривается через выделение, динамическое структурирование, распределение и перераспределение совокупности стратегических ресурсных потоков. Раскрыта сущность явления стратегического ресурсного потока как целостной совокупности экономически условно-однородных объектов (ресурсов), которая определяется системно-динамическим характером упорядочения количественных и качественных параметров распределения в пространстве и времени в соответствии с требованиями обеспечения реализации комплекса проектов развития предприятия.

Ключевые слова: ресурсы; стратегия; развитие; ресурсное обеспечение; логистическое управление; поток; процесс; ресурсосбережения.

Natalia O. Nebaba, Olena I. Shnarevych

FLOW-PROJECT APPROACH FOR THE MANAGEMENT OF RESOURCE PROVIDING OF ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGY

Enterprise (production, logistic-flow, flow-process) approaches to establishing regularities activity resource support formation are generalized. In the enterprise development strategic planning, it is proposed to use the flow-project approach provisions, in which resource support forma-

¹ University of Customs and Finance, Dnipro. Ukraine.

² University of Customs and Finance, Dnipro. Ukraine.

tion for the development strategy is considered through the strategic resource flows set isolation, dynamic structuring, distribution and redistribution. The strategic resource flow phenomenon essence as a whole economically conditionally homogeneous objects (resources) set is revealed, which is determined by the system-dynamic nature distribution ordering quantitative and qualitative parameters in space and time in accordance with the requirements of ensuring the enterprise development projects complex implementation.

Keywords: resources; strategy; development; resources; logistics; flow; process; resource conservation; suppliers.

Peer-reviewed, approved and placed: 02.04.2019.

Постановка проблеми. Ключовою та обов'язковою умовою щодо підтримки стабільності виробничого процесу підприємства для якісного та повного виконання зобов'язань перед споживачами є формування належного ресурсного забезпечення господарської діяльності. Досягнення високого рівня економічної ефективності продуктивного використання всіх видів ресурсів являє собою базу основу для покращення фінансово-економічного стану, зміцнення конкурентних позицій та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Для більшості вітчизняних підприємств актуалізація проблематики розширення джерел формування ресурсної бази розвитку та підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів пов'язана із надзвичайно високим рівнем ресурсоємності виробництва. Причинами загострення негативних тенденцій у ресурсному забезпеченні розвитку є як застарілість та відсталість використовуваних технологічних процесів, так і зростання гостроти ринкового суперництва за доступ до джерел постачання виробничих ресурсів, вартість яких неухильно зростає, а пропозиція поступово скорочується. Проте реалізація наявних і перспективних можливостей для підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу суттєво утруднюється через високий рівень зношеності матеріально-технічної бази господарської діяльності при обмеженості доступних джерел фінансування інвестиційних програм оновлення та модернізації виробництва. За такі умови особливого та виняткового значення для підтримки стабільності діяльності та розширення стратегічних перспектив економічного зростання набуває необхідність удосконалення організаційно-економічних засад формування ресурсного забезпечення функціонування та розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблематики організації та управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств здійснювалося у наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як М. Бевілакуа [7], К. Бут [8], О. Гірна [5], С. Гупта [6], Д. Г'ячетта [7], О. Зборовська [1], Ф. К'ярапіка [7], Р. Ларіна [2], М. Окландер [3] А. Пилипенко [4], А. Харрісон [9], Р. Ван Хоек [9], Н. Чухрай [5], І. Ярошенко [4] та ін. Проте деякі важливі аспекти формування теоретико-методичного підґрунтя та практичної бази ресурсного забезпечення підприємств в умовах посилення довгострокових тенденцій щодо поступового звуження ресурсної бази розвитку виробництва та загострення конкуренції на ресурсних ринках досі не дістали належного висвітлення.

Мета дослідження у роботі полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці положень потоково-проектного підходу при формуванні ресурсного забезпечення стратегії розвитку підприємства.

Основні результати дослідження. Сучасна актуалізація питань ресурсного забезпечення розвитку підприємств визначається насамперед надзвичайним підвищенням динамічності середовища господарювання, що знаходить відображення як у наростанні швидкоплинних коливань ресурсних потреб та вимог щодо акумулювання виробничих ресурсів, так і в прискоренні масштабних змін в технологічних основах та у матеріально-технічній базі виробництва. При цьому формування належного рівня здатності та розширення можливостей підприємств щодо адекватного адаптивного реагування на господарські зміни в даній сфері в процесі розвитку додатково ускладнюється через об'єктивний характер прояву загальних тенденцій щодо обмеження доступних джерел постачання природних ресурсів та продуктів їх первинної переробки внаслідок екстремального зростання масштабів продуктивної активності людства.

Еволюція думок науковців щодо встановлення закономірностей формування ресурсного забезпечення діяльності підприємства відображає послідовну зміну в уявленнях щодо виявлення ролі та значення ресурсів в аспектах досягнення стабільності функціонування та підтримки високих темпів економічного зростання, що знайшло відображення у формуванні таких основних підходів щодо вивчення зазначених питань: виробничого, логістично-потокового, потоково-процесного. Виробничий підхід виходить з розгляду ресурсного забезпечення діяльності підприємства як сукупності дій щодо задоволення потреб (поточних та перспективних) підприємства у постачаннях диференційованих за видами, якісними та вартісними параметрами економічних ресурсів, розподіл обсягів яких у часовому та просторовому вимірі має відповідати вимогам повного виконання виробничої програми, сформованої з урахуванням наявних технологічних зв'язків та залежностей (через використання науково-обґрунтованої системи виробничих норм та нормативів витрат ресурсів в ході перетворення на кінцевий корисний продукт). Логістично-потоковий підхід базується на розширеному (як в напрямку джерел постачання ресурсів, так і в бік споживання виготовлених кінцевих продуктів) визначенні орієнтації ресурсного забезпечення діяльності підприємства з урахуванням вимог упорядкування (у просторовому та часовому вимірі, що сукупності визначають динамічний аспект руху ресурсів) комплексу параметрів (кількісних та якісних) економічно-однорідних груп об'єктів («потоків»), динаміка змін стану яких обумовлюється технологічними залежностями, що існують в рамках побудови відповідного логістичного ланцюжку утворення нової вартості (визначає структурний аспект формування ресурсної бази підприємства відповідно до потреб задоволення кінцевих потреб споживачів). Належно ж до положень потоково-процесного підходу, жорсткі виробничі залежності (зміст яких зумовлюється суто технологічним характером побудови окремих виробничих ланцюжків переробки ресурсів на готовий продукт однозначно), виводяться у більш широкий контекст розгляду через

виявлення ознак інтегрованості та взаємодії різних ресурсних потоків в рамках цілісної сукупності функціонально-однорідних видів операцій («процесів» або «бізнес-процесів»), що у комплексі складають операційну діяльність підприємства.

Використання розглянутих підходів щодо формування ресурсного забезпечення розвитку підприємства не дозволяє у повній мірі досягти врахування ключових особливостей даного процесу, пов'язаних, зокрема, із стратегічним характером його здійснення. Так, в рамках виробничого підходу визначення перспективних ресурсних потреб нормативно обмежується через підтримку переважно екстраполяційної орієнтації планового процесу. Для логістично-потокowego підходу притаманним є насамперед зосередження управлінської уваги на регулюванні просторових та часових параметрів розподілу ресурсів в поточному аспекті функціонування підприємства. Потокowo-процесний підхід не у повній мірі дозволяє урахувати стратегічний характер змін потреб у ресурсному забезпеченні при реалізації проектів розвитку. Тому при стратегічному плануванні розвитку підприємства запропоновано використовувати положення потокowo-проектного підходу, відмінність якого від інших полягає у розгляді процесу формування ресурсного забезпечення стратегії розвитку через виокремлення, динамічне структурування, розподіл та перерозподіл сукупності стратегічних ресурсних потоків.

Стратегічний ресурсний потік пропонується при цьому розглядати як цілісну сукупність економічно умовно-однорідних об'єктів (ресурсів), що визначається системно-динамічним характером упорядкування кількісних та якісних параметрів розподілу у просторі та часі відповідно до вимог забезпечення реалізації комплексу проектів розвитку підприємства (див. рис.1).

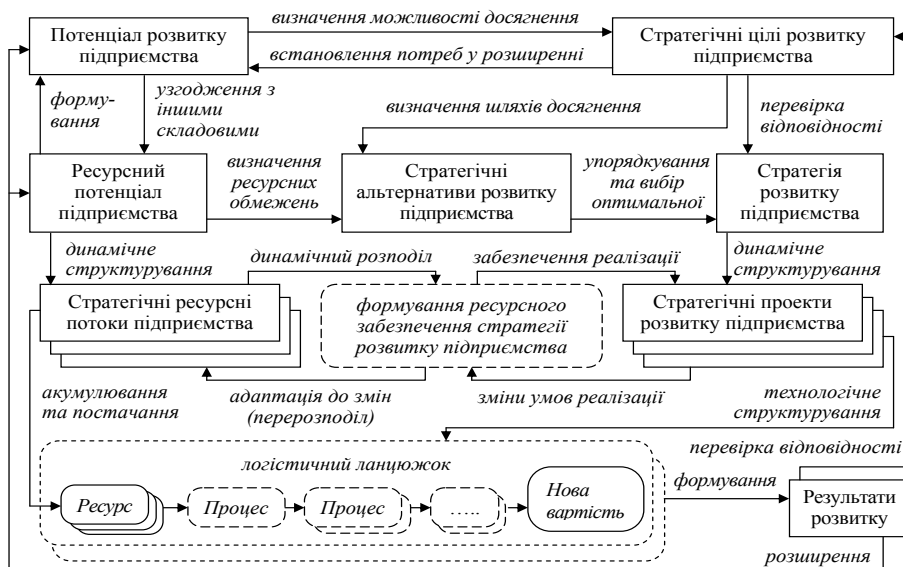

Рис. 1. Ресурсний аспект розробки та реалізації стратегії розвитку підприємства, авторська розробка

Стратегічний ресурсний потік являє собою складову ресурсного потенціалу підприємства, тобто системну характеристику доступного обсягу (наявної або проектної ємності джерел постачання) ресурсів, необхідних для досягнення встановлених цілей (стратегічних або тактичних). Динамічна структурованість стратегічного ресурсного потоку визначається змістом та змінами в ресурсних потребах підприємства при реалізації стратегії розвитку (тобто, виходячи за межі та рамки, встановлені жорсткими технологічними залежностями відповідно до умов побудови конкретних логістичних ланцюжків створення нової вартості, виконання певних функціональних операцій або здійснення виробничих процесів, дотримання чітко визначеного часового інтервалу або графіку залучення та ін.).

Кількісні та якісні характеристики, просторові й часові параметри розподілу стратегічного ресурсного потоку, таким чином, мають враховувати не тільки жорстко визначені вимоги щодо формування ресурсної бази для створення запланованих обсягів виробництва товарів та послуг, але й відображати наявні можливості адаптації підприємства до можливих змін умов реалізації стратегії розвитку через залучення та акумулювання додаткових обсягів ресурсів, використання цих обсягів для заміщення витрат інших, гнучкого перерозподілу потокового руху у просторі та часі та ін.

Необхідність виокремлення поняття «стратегічного ресурсного потоку» визначається притаманною розглянутим вище підходам обмеженістю уваги щодо розгляду закономірностей виявлення в стратегічному аспекті процесів формування та використання складових людського капіталу та трудового потенціалу підприємства. Людський капітал є ключовим джерелом забезпечення процесів функціонування та розвитку підприємства необхідними ресурсами живої праці та фахових компетентностей. Тому на стратегічному рівні одним з головних пріоритетів ресурсного забезпечення розвитку підприємства стає досягнення та тривала підтримка оптимального за кількісними, структурними, якісними параметрами складу трудових ресурсів, які були б адекватними і достатніми (без надмірності) для забезпечення сталого економічного зростання підприємства та підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів.

Проте сучасні умови формування та використання складових людського капіталу визначаються суттєвим зростанням невизначеності умов через неможливість достовірного прогнозування майбутнього стану соціальних, економічних, культурних умов формування і використання праці персоналу підприємства, а також точного передбачення майбутніх кількісних, якісних і структурних потреб виробництва у трудових ресурсах. Безупинне зростання швидкості змін та суттєве розширення напрямків перетворень змісту та складу знань, умінь і навичок працівників, що є необхідними для кадрового забезпечення виробничих процесів, а також збільшення різноманіття вимог сучасного постіндустріального виробництва щодо формування людської складової ресурсного потенціалу підприємства, адекватного високому науково-технічному рівню сучасних виробничих процесів, визначають також необхідність всебічного урахування соціокультурних аспектів процесу забезпечення продуктивної зайнятості персоналу. Розгляд даного процесу в

контексті виокремлення стратегічних потоків трудових ресурсів визначає також розширення організаційно-економічних можливостей щодо формування сприятливої до вирішення проблем підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу організаційної культури підприємства.

Висновки. Формування ресурсного забезпечення стратегії розвитку запропоновано здійснювати на основі використання положень потоково-проектного підходу, в рамках якого зазначений стратегічний процес розглядається через виокремлення, динамічне структурування, розподіл та перерозподіл сукупності стратегічних ресурсних потоків. Стратегічний ресурсний потік являє собою цілісну сукупність економічно умовно-однорідних об'єктів (ресурсів), що визначається системно-динамічним характером упорядкування кількісних та якісних параметрів розподілу у просторі та часі відповідно до вимог забезпечення реалізації комплексу проектів розвитку підприємства.

Напрямки подальших досліджень в рамках розвитку запропонованого підходу пов'язані із розробкою методичних підходів щодо формування ресурсної стратегії підприємства.

1. *Зборовська О. М.* Ефективність використання логістичної системи розвитку промислового підприємства : монографія. К. : Konkord. 2011. 330 с.

Zborovska O. M. Efektyvnist vykorystannia lohystychnoi systemy rozvytku promyslovoho pidpriemstva : monohrafiia. K. : Konkord. 2011. 330 s.

2. *Ларіна Р. Р.* Формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем : монографія. Донецьк : Норд-Прес. 2005. 284 с.

Larina P. P. Formuvannia ta zabezpechennia nadiinosti rehionalnykh lohystychnykh system : monohrafiia. Donetsk : Nord-Press. 2005. 284 s.

3. *Окландер М. А.* Контуры экономической логистики. К.: Наукова думка. 2000. 176 с.

Oklander M. A. Kontury ekonomycheskoi lohistyky. K.: Naukova dumka. 2000. 176 s.

4. *Пилипенко А.А., Ярошенко І. В.* Організація управління інтегрованими структурами бізнесу в контексті збалансованої системи показників: монографія. Харків: ВД "ІНЖЕК". 2007. 152 с.

Pulypenko A.A., Yaroshenko I. V. Orhanizatsiia upravlinnia intehrovanymy strukturamy biznesu v konteksti zbalansovanoi systemy pokaznykiv: monohrafiia. Kharkiv: VD "INZhEK". 2007. 152 s.

5. *Чухрай Н.* Формування ланцюга поставок: питання теорії та практики : монографія / Н. І. Чухрай, О. Б. Гірна. Львів : "Інтелект-Захід", 2007. 232 с.

Chukhrai N. Formuvannia lantsiuha postavok: pytannia teorii ta praktyky : monohrafiia / N. I. Chukhrai, O. B. Hirna. Lviv : "Intelekt-Zakhid", 2007. 232 s.

6. *Gupta S. M.* (Ed.) Reverse Supply Chains: Issues and Analysis. CRC Press. 2013. 400 p.

7. *Bevilacqua M., Ciarapica F.E., Giacchetta G.* Design for Environment as a Tool for the Development of a Sustainable Supply Chain. Springer-Verlag London Limited. 2012. 374 p.

8. *Booth C.* Strategic Procurement: Organizing Suppliers and Supply Chains for Competitive Advantage. Kogan Page, 2010. 192 p.

9. *Harrison A., Van Hoek R.* Logistics Management and Strategy: Competing Through the Supply Chain. Prentice Hall. 2008. 344 p.